

ЛУКОМСЬКА А. В.,
аспірант кафедри кримінального
процесу та криміналістики
(Академія адвокатури України)

УДК 343.272:34
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.6.2.2.28>

ПОНЯТТЯ ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена розгляду поняття інституту спеціальної конфіскації у національному законодавстві у зв'язку з процесами гармонізації та адаптації національного законодавства до стандартів держав-членів ЄС. Встановлено, що спеціальна конфіскація була запроваджена в національне законодавство у ході здійснення євроінтеграційного курсу. Водночас, незважаючи на вражаючу кількість реформувань цього інституту, сьогодні залишаються невирішеними чимало проблем нормативної регламентації поняття спеціальної конфіскації майна в Україні. Проаналізовано дефініцію спеціальної конфіскації, що закріплена у ст.96¹ КК України, та на її основі розглянуто ознаки спеціальної конфіскації. До того ж на основі аналізу поняття спеціальної конфіскації у вітчизняному законодавстві диференційовано спеціальну конфіскацію за різними критеріями. Зокрема, наведено підтипи спеціальної конфіскації за суб'єктом, у якого вилучається майно. За критерієм виду об'єкта диференційовано речову на вартісну спеціальну конфіскацію, за критерієм характеру об'єкта виокремлено спеціальну конфіскацію майна легального та злочинного походження. Встановлено, що у зв'язку зі змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 р., у санкції ст. 204 КК України з'явилася згадка про «конфіскацію та знищення незаконно виготовлених товарів». Наголошено на тому, що закріплена в санкції ст. 204 КК України є фактичною спеціальною конфіскацією. При цьому правовий статус конфіскації, закріпленої в санкції ст. 204 КК України, залишається невизначеним, що ускладнює визнання поняття спеціальної конфіскації у національному законодавстві. До того ж акцентовано увагу на помилковості закріплення в окремому переліку підстав застосування спеціальної конфіскації ч. 1 ст. 204 та ч. 3 ст. 154 КК України, які, відповідно до їх санкцій, підпадають під інші підстави застосування спеціальної конфіскації. З огляду на наведені проблемні питання у статті доведено необхідність внесення змін у регламентацію поняття спеціальної конфіскації у національному законодавстві.

Ключові слова: спеціальна конфіскація майна, інші заходи кримінально-правового характеру, кримінальне покарання, добросовісний набувач, предмет кримінального правопорушення, знаряддя вчинення кримінального правопорушення.

Lukomska A. V. Concept and purposes of the institute of special confiscation of property in the criminal legislation of Ukraine

This article is devoted to the consideration of the concept of the institute of special confiscation in the national legislation of Ukraine in the light of the processes

of harmonization and adaptation of the national legislation to the EU standards. It was established that a special confiscation was introduced into national legislation during the implementation of the European integration course. Meanwhile, despite the impressive number of reforms of the aforementioned institute, numerous problems of normative regulation of the concept of special confiscation of property in Ukraine remain unresolved nowadays. The definition of special confiscation, which is enshrined in Article 96¹ of the Criminal Code of Ukraine, was analyzed, and on its basis, the features of special confiscation were distinguished and considered. In addition, on the basis of the analysis of the concept of special confiscation in the domestic legislation, special confiscation was differentiated according to different criteria. In particular, there are subtypes of special confiscation as for the subject from whom the property is confiscated. Pursuant to the criterion of the type of object, the property is differentiated into a special property and value confiscation, in conformity with the criterion of the nature of the object, a special confiscation of property of legal and criminal origin is distinguished. It was established that in connection with the amendments to the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Simplify the Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses” of 22.11.2018 in the sanction of Article 204 of the Criminal Code of Ukraine there was a mention of confiscation and destruction of illegally manufactured goods. It was emphasized that Article 204 of the Criminal Code of Ukraine is a de facto special confiscation. At the same time, the legal status of confiscation enshrined in the sanction of Article 204 of the Criminal Code of Ukraine remains uncertain, which complicates the recognition of the concept of special confiscation in national legislation. In addition, attention was focused on the erroneousness of fixing in a separate list of grounds for the application of special confiscation of provision 1 of Art. 204 and provision 3 of Art. 154 of the Criminal Code of Ukraine, which, in accordance with their sanction fall under other grounds for special confiscation. Given the above issues, the article argues for the need to amend the regulation of the concept of special confiscation in national law.

Key words: *special confiscation of property, other measures of criminal-legal nature, criminal punishment, bona fide purchaser, subject of the crime, instruments of crime.*

Вступ. Процес становлення України як правової держави та визнання принципу верховенства права вимагають пошуку сучасних засобів впливу на розвиток суспільних відносин і запровадження нових підходів до формування правової політики з обов’язковим забезпеченням проголошених у Конституції України прав та свобод людини і громадянина, суспільства та держави. З огляду на вибраний Україною євроінтеграційний курс розвиток кримінально-правової політики повинен супроводжуватися тенденціями до гуманізації закону про кримінальну відповідальність та впровадження нових форм і засобів захисту соціуму від злочинних посягань.

Частиною євроінтеграційного процесу є імплементація в українське законодавство положень міжнародно-правових актів та адаптація національного законодавства до законодавства європейських держав [1, с. 139]. Важливим аспектом імплементації є положення, що регламентують поняття та порядок застосування спеціальної конфіскації. Сьогодні процес гармонізації українського законодавства з міжнародно-правовими актами ще триває, що зумовлює необхідність з’ясування поняття, цілей та правової природи спеціальної конфіскації в українському законодавстві задля визначення можливих напрямів наближення українського законодавства до європейських стандартів.

У 2013 р. в українському законодавстві закріплено інститут спеціальної конфіскації. Він пройшов тривалий шлях еволюції, протягом якого поняття та цілі спеціальної конфіс-

кації змінювалися, модернізувалися, водночас у ході розвитку поступово усувалися наявні колізії [2]. Водночас зміни 2018 р., закріпивши у санкції ст. 204 КК України фактичну спеціальну конфіскацію, лише поглибили проблему визначення поняття та правової природи спеціальної конфіскації.

Нині інститут спеціальної конфіскації закріплено в межах КК України та КПК України, що породжує дискусії між науковцями щодо правової природи спеціальної конфіскації, отже, її поняття та цілей. Інтенсивність полеміки щодо цього частково знизилася внаслідок реформи 2016 р., що конкретизувала поняття спеціальної конфіскації та частково вирішувала наявні в українському законодавстві суперечності, визначаючи кримінально-правовий статус спеціальної конфіскації у межах матеріальних норм [3, с. 71]. Зокрема, законодавець чітко окреслив свою позицію щодо недопустимості розгляду спеціальної конфіскації як кримінального покарання, вилучивши згадки про неї із санкцій статей Особливої частини КК України. Водночас уже наступними змінами 2018 р. законодавець повернувся до колізії існування фактичної спеціальної конфіскації у санкціях статей Особливої частини КК України. Очевидно, не можна вважати, що таким чином нормотворець поставив крапку у правовому диспуті щодо визначення поняття, цілей та правової природи спеціальної конфіскації в українському законодавстві. Зокрема, наведені вище питання залишаються доволі дискусійними у контексті визначення статусу спеціальної конфіскації у кримінально-процесуальних нормах, а також їх співвідношення з матеріальними нормами, що існують у КК України.

Грунтовні дослідження поняття спеціальної конфіскації у національному законодавстві здійснено багатьма вітчизняними вченими-правниками, зокрема це питання вивчали О. Бідна, А. Винник, В. Цимбалюк, С. Бурда. Попри значну кількість ґрунтовних праць у цій сфері, чимало проблемних аспектів поняття спеціальної конфіскації ще залишаються нез'ясованими та невисвітленими, що зумовлює необхідність комплексного розгляду поняття спеціальної конфіскації у вітчизняному законодавстві.

Постановка завдання. Метою статті системний аналіз норм, що регламентують спеціальну конфіскацію в КК України та КПК України, для визначення поняття спеціальної конфіскації необхідним.

Результати дослідження. У межах КК України спеціальну конфіскацію було закріплено у розділі XIV, а саме серед інших заходів кримінально-правового характеру [4]. Категорія інших заходів кримінально-правового характеру вводиться у кримінальне законодавство з одночасним внесенням положень про спеціальну конфіскацію у 2013 р. [5, с. 69–70]. Таким рішенням законодавець чітко визначив місце та родову належність спеціальної конфіскації у КК України. Інші заходи кримінально-правового характеру є частиною заходів кримінально-правового впливу [5, с. 71], про що говорять такі вчені-юристи, як Ф. Набіулін [6, с. 52], А. Березовський [7], С. Бурда [8]. Натомість кримінально-правовий характер, на відміну від впливу, підкреслює зазвичай нормативно-правову складову частину або певне цілеспрямовування заходу (наприклад, медичний характер визначає цілі заходу) [5, с. 72].

Водночас норми, що регулюють спеціальну конфіскацію, закріплені одночасно у КК України та КПК України. У зв'язку з цим у науці кримінального права існує два протилежні підходи до визначення правової природи спеціальної конфіскації. Так, одна група науковців стоїть на позиціях кримінально-правової природи спеціальної конфіскації (Н. Гурова, Н. Кузнецова, Л. Кругліков, М. Хавронюк), а інші відстоюють кримінально-процесуальну природу цього явища (В. Бурдін, О. Марін) [9, с. 3; 10, с. 77]. Від визначення правової природи спеціальної конфіскації прямо залежать її поняття та цілі, і навпаки. Отже, на нашу думку, ці питання мають бути розглянуті на основі системного аналізу поняття спеціальної конфіскації в українському законодавстві.

У зв'язку з реформою 2016 р. змін зазнала ст. 96¹ КК України, що визначала поняття спеціальної конфіскації. У межах КК України було закріплено чітку дефініцію спеціальної конфіскації. Так, у ч. 1 ст. 96¹ КК України визначається, що спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна [2; 4].

Таке закріплення спеціальної конфіскації у КК України дає змогу визначити притаманні їй ознаки. По-перше, спеціальна конфіскація має примусовий характер, який визначається її застосуванням виключно за рішенням суду та за відсутності згоди на її вибір чи призначення з боку особи, у якої об'єкт спеціальної конфіскації вилучається.

По-друге, об'єктом застосування спеціальної конфіскації, згідно з положеннями ч. 1 ст. 96¹ КК України, є гроші, цінності та інше майно. Варто зазначити, що у КК України не регламентується значення кожної категорії. Водночас предметом спеціальної конфіскації можуть бути не будь-які гроші, цінності, інше майно, а лише ті, які відповідають визначенням у ч. 1 ст. 96² КК України ознакам [11, с. 111]. До того ж усі підстави застосування спеціальної конфіскації пов'язують гроші, цінності та інше майно з фактом вчинення суспільно небезпечного діяння. З цього прямо випливає наступна ознака спеціальної конфіскації, а саме пов'язаність застосування з фактом вчинення суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого Особливою частиною КК України [11, с. 98].

Також ознакою спеціальної конфіскації є безоплатність вилучення її об'єкта у власність держави. Розглядаючи подальшу долю вилучених у порядку спеціальної конфіскації грошей, цінностей, іншого майна, вивчаємо положення п. 39 ч. 2 ст. 29 Бюджетного кодексу України. Відповідно до нього, до доходів загального фонду Державного бюджету України належать кошти від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду [12].

До визначення поняття спеціальної конфіскації варто також віднести регламентацію сфери її застосування, що закріплюється у ч. 1 ст. 96¹ КК України. Так, можливість застосування конфіскації визначається такими трьома випадками: вчинення умисного кримінального правопорушення, передбаченого Особливою частиною КК України, за яке передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі чи штрафу понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ); діяння, що містить ознаки складу кримінального правопорушення, за яке передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі чи штрафу понад три тисячі НМДГ; вчинення одного з кримінальних проступків, зазначених у переліку, що наведено у ч. 1 ст. 96¹ КК України (ч. 1 ст. 150; ст. 154; ч. 2 та ч. 3 ст. 159¹; ч. 1 ст. 190; ст. 192; ч. 1 ст. 204; ч. 1 ст. 209¹; ч. 1 ст. 210; ч. 1 та ч. 2 ст. 212; ч. 1 та ч. 2 ст. 212¹; ч. 1 ст. 222; ч. 1 ст. 229; ч. 1 ст. 239¹; ч. 1 ст. 239²; ч. 2 ст. 244; ч. 1 ст. 248; ч. 1 ст. 249; ч. 1 та ч. 2 ст. 300; ч. 1 ст. 301; ч. 1 ст. 310; ч. 1 ст. 311; ч. 1 ст. 313; ч. 1 ст. 318; ч. 1 ст. 319; ч. 1 ст. 362; ст. 363; ч. 1 ст. 363¹; ст. 364¹; ст. 365² КК України [2; 4]).

У третій групі кримінально протиправних діянь передбачено 37 статей і частин статей КК України. Всі з них, крім ч. 3 ст. 154 і ч. 1 ст. 204, є кримінальними проступками, оскільки санкція ч. 1 ст. 204 КК України передбачає покарання у вигляді штрафу від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а санкція ч. 3 ст. 154 КК України – обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на той самий строк [13, с. 171]. Незрозумілою є логіка законодавця щодо виокремлення в окремому переліку ч. 1 ст. 204 та ч. 3 ст. 154 КК України, які, відповідно до їх санкцій, і так підпадають під інші підстави застосування спеціальної конфіскації. Наявність такої неоднозначності вказує на відсутність послідовності під час закріплення інституту спеціальної конфіскації.

Порівнюючи з попередньою варіацією закріплення спеціальної конфіскації у ч. 1 ст. 96¹ КК України, а саме до реформи 2016 р., зазначаємо, що відбувається зміна поняття спеціальної конфіскації в українському законодавстві, яку починають пов'язувати з караністю вчиненого діяння [14, с. 186].

Аналізуючи окремий перелік кримінальних правопорушень, які передбачають можливість застосування спеціальної конфіскації, звертаємо увагу на закріплення у переліку ч. 1 ст. 204 КК України. Сьогодні це єдина стаття у межах КК України, в якій залишилося фактичне закріплення спеціальної конфіскації у санкції статті. Так, у санкції ч. 1 ст. 204 КК України закріплюється застосування кримінального покарання «з конфіскацією та знищенням незаконно виготовлених товарів»; у санкції ч. 2 ст. 204 КК України – «з конфіскацією та знищенням незаконно вироблених або придбаних товарів, знарядь виробництва,

сировини для їх виготовлення»; у санкції ч. 3 ст. 204 КК України – «з конфіскацією майна, з вилученням та знищенням незаконно виробленої або придбаної продукції, обладнання для її виготовлення». Очевидним є закріплення різних способів конфіскації навіть у межах однієї статті. При цьому у ч. 1 та ч. 3 можемо відзначити законодавчу тавтологію: у ч. 1 це можливість застосування спеціальної конфіскації та конфіскації за санкцією ч. 1; у ч. 3 – застосування конфіскації майна як кримінального покарання та вилучення (термін «конфіскація» оминається, хоча мається на увазі) певних, передбачених санкцією, предметів. Усі наявні суперечності лише посилюються невизначеністю правового статусу конфіскації, закріпленої у санкції ст. 204 КК України, поглиблюючи проблему визначення поняття та правової природи спеціальної конфіскації. Отже, закріплення конфіскації у санкції ст. 204 КК України однозначно є недоліком національного законодавства, що потребує негайного усунення.

Наступною ознакою спеціальної конфіскації є можливість її застосування виключно за рішенням суду. Підставою для застосування спеціальної конфіскації є державно-владний індивідуально визначений акт щодо конкретної особи [11, с. 99]. Це підтверджується також відповідно до ч. 9 ст. 100 КПК України, де зазначено таке: «питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду, вирішується судом під час ухвалення судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження» [15].

Зазначена ознака деталізується у ч. 2 ст. 96¹ КК України, де закріплено, що спеціальна конфіскація застосовується на підставі обвинувального вироку суду; ухвали суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності; ухвали суду про вжиття примусових заходів медичного характеру; ухвали суду про вжиття примусових заходів виховного характеру [4]. Ці положення деталізуються у ч. 3 ст. 96¹ КК України, де зазначається, що тоді, коли об'єктом спеціальної конфіскації є майно, вилучене з цивільного обігу, вона може бути застосована на підставі ухвали суду про закриття кримінального провадження з інших підстав, аніж звільнення особи від кримінальної відповідальності; ухвали суду, постановленої в порядку ч. 9 ст. 100 КПК України за клопотанням слідчого або прокурора, якщо кримінальне провадження закривається ними [4]. Отже, відповідно до змісту положень ст. 96² КК України, спеціальна конфіскація може застосовуватися як за вироком, так і на основі ухвали суду [1, с. 141].

Ретельний аналіз змісту положень ст. 96² КПК України дає змогу диференціювати спеціальну конфіскацію за видами на основі випадків її застосування. По-перше, можна говорити про наявність двох форм спеціальної конфіскації майна, отриманого внаслідок вчинення кримінального правопорушення, таких як речова та вартісна спеціальна конфіскація [11, с. 122]. Речова полягає у передачі у власність держави майна, що прямо або опосередковано було одержано в результаті скоєння суспільно небезпечного діяння (п. 1 ч. 1 ст. 96² КК України [4]), призначалося для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або його матеріального забезпечення, винагороди за його вчинення (п. 2 ч. 1 ст. 96² КК України [4]), було предметом кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 96² КК України [4]), було підшукано, виготовлено, пристосовано або використано як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення (п. 4 ч. 1 ст. 96² КК України [4]) [11, с. 122].

Розглянуті аспекти дають змогу виокремити підтипи речової спеціальної конфіскації щодо майна, а саме первинне (майно, яке одержано внаслідок вчинення кримінального правопорушення або використовувалося під час його вчинення) та похідне (доходи від майна, одержаного внаслідок вчинення кримінального правопорушення) [11, с. 122]. Натомість вартісна спеціальна конфіскація полягає у вилученні у власність держави грошової суми, яка є еквівалентною вартості майна, що є об'єктом спеціальної конфіскації, проте внаслідок об'єктивних причин не може бути вилучено (ч. 2 ст. 96² КК України [4]) [11, с. 122]. При цьому загальним залишається джерело походження майна, адже воно має бути пов'язано зі вчиненням суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого Особливою частиною КК України [11, с. 122].

Залежно від джерела походження випадки застосування спеціальної конфіскації поділяються на вилучення майна законного (легального) та незаконного (злочинного) походження.

[11, с. 128–129]. Майно легального походження набувається згідно з вимогами чинного законодавства цілком правомірно. Аналізуючи положення ст. 96² КК України, зазначаємо, що такий вид спеціальної конфіскації застосовується до майна, яке призначалося (використовувалося) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення (п. 2 ч. 1 ст. 96² КК України[4]), а також до майна, що було підшукане, виготовлене, пристосоване або використане як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення (п. 4 ч. 1 ст. 96² КК України [4]). Презюмується, що таке майно здобуте законним шляхом, адже в разі кримінально протиправного здобуття такого майна належним є застосування іншої підстави спеціальної конфіскації [11, с. 129]. Натомість випадками вилучення майна незаконного походження є одержання майна внаслідок вчинення кримінального правопорушення або доходів від нього (п. 1 ч. 1 ст. 96² КК України[4]) чи вилучення майна, що було предметом скоєння кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 96² КК України [4]).

За суб'єктом кримінальних правовідносин, до яких може бути застосована спеціальна конфіскація, виокремлюють суб'єкта кримінального правопорушення (відповідно до ст. 18 КК України, фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність [4]); особу, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність; особу, що вчинила кримінальне правопорушення у стані неосудності; третю особу, що знала або могла знати про незаконність джерела походження майна. При цьому варто зауважити, що, відповідно до п. 3 ч. 4 ст. 96² КК України, спеціальна конфіскація не може бути застосована до майна, що перебуває у власності добросовісного набувача [4].

Аналіз наступних частин ст. 96² КК України [4] дає змогу виокремити види спеціальної конфіскації за суб'єктом щодо майна, що вилучається, а саме вигодоодержувача, законного власника майна, третіх осіб [11, с. 135]. Розглядаючи категорію вигодоодержувача, зазначаємо, що це особа, яка отримує майно, що підлягає спеціальній конфіскації [11, с. 135–136], внаслідок вчинення суспільно небезпечного діяння, особисто або за допомогою інших осіб (п. 1, п. 2, п. 3 ч. 1 ст. 96² КК України).

Вилучення майна у законного власника у порядку спеціальної конфіскації можливе, якщо таке майно мало протиправне призначення, тобто призначалося (використовувалося) для схилення іншої особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення (п. 2 ч. 1 ст. 96² КК України), або було підшукане, виготовлене, пристосоване або використане як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення (п. 4 ч. 1 ст. 96² КК України [4]).

Відповідно до ч. 4 ст. 96² КК України, майно у порядку спеціальної конфіскації може бути вилучено у третіх осіб. Аналізуючи це положення КК України, можемо встановити, що майно може бути вилучено у третьої особи за наявності встановлених у ч. 4 ст. 96² КК України умов, які можуть бути класифіковані за певним критерієм. Так, за суб'єктом передачі майна третій особі виокремлюють майно від підозрюваного; від обвинуваченого; від особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність; від особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння у стані неосудності; від іншої особи. За способом отримання третіми особами майна, що підлягає примусовому вилученню, можна виокремити майно, отримане безоплатно; за ринкову ціну; за ціну вище ринкової вартості; за ціну нижче ринкової вартості. Залежно від психічного ставлення до набуття доходів, які мають протиправний статус, варто виокремити випадки, коли особа знала; мала знати про незаконний характер походження майна [4; 11, с. 136].

В Інформаційному Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ роз'яснюється, що під час розмежування добросовісного та недобросовісного набувача під поняттям «знав» слід розуміти не лише безпосередню обізнаність особи, що вона набуває майно у суб'єкта, який не наділений правом на його відчуження, але

й усвідомлення факту порушення своїми діями прав іншої особи. Під час з'ясування поняття «мав знати» слід виходити із того, що воно характеризує недобросовісність того володільця (набувача), який хоч і не був безпосередньо інформований про відсутність у відчужувача права на відчуження майна, проте за обставинами його набуття міг та зобов'язаний був про це знати [5, с. 115; 16].

Висновки. Отже, спеціальна конфіскація пройшла тривалий шлях свого становлення та розвитку, що супроводжується процесами адаптації та гармонізації національного законодавства до стандартів держав-членів ЄС. На згаданому шляху постійних змін зазнавало поняття спеціальної конфіскації, що нині є чітко регламентованим у ст. 96¹ КК України. Водночас у правових доктринах та під час здійснення аналізу практичної реалізації положень, що регламентують спеціальну конфіскацію, виокремлюють низку проблемних питань, пов'язаних із визначенням поняття спеціальної конфіскації. Нами встановлено, що останні зміни, внесені у правове регулювання згаданого інституту, лише поглибили наявні проблеми замість їх вирішення. Однією з проблем нормативної регламентації спеціальної конфіскації є закріплення підстав її застосування, зокрема виокремлення в окремому переліку ч. 3 ст. 154 та ч. 1 ст. 204 КК України, що підпадають під інші підстави застосування спеціальної конфіскації. До того ж нагальною проблемою регламентації інституту спеціальної конфіскації у КК України є закріплення у санкції ст. 204 КК України конфіскації, що має невизначений характер у межах КК України та фактично є тотожною спеціальній конфіскації. Наведені нами факти свідчать про необхідність проведення подальших реформ у сфері регламентації спеціальної конфіскації задля наближення українського законодавства до європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Павлова Т. Актуальні проблеми законодавчого визначення спеціальної конфіскації та її предметів у чинному кримінальному кодексі України. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2018. С. 139–144.
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації : Закон України від 18 лютого 2016 р. № 1019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1019-19#n7> (дата звернення: 11.11.2020).
3. Пироженко О. Спеціальна конфіскація: Загальні аспекти й еволюція вітчизняної кримінально-правової думки. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3. С. 70–79.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405> (дата звернення: 11.11.2020).
5. Винник А. Спеціальна конфіскація майна як інший захід кримінально-правового характеру за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 ; Львівський національний університет внутрішніх справ. Львів, 2019. 220 с.
6. Набиуллин Ф. Некарательные меры уголовно-правового характера: природа, система и социально-правовое значение : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 ; Казанский государственный университет им. В. Ульянова-Ленина. Казань, 2008. 208 с.
7. Березовський А. Методологічні передумови дослідження проблеми кримінально-правового впливу на злочинність. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2011. № 1. С. 35–38.
8. Бурда С. Юридичний аналіз спеціальної конфіскації майна як іншого заходу кримінально-правового характеру за КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. Вип. 4. С. 221–230.
9. Цимбалюк В. Правова природа спеціальної конфіскації. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. 2014. № 2 (10). С. 1–11.

10. Задоя К. Нормативне (законодавче) вирішення питання про юридичну природу спеціальної конфіскації майна *de lege ferenda*. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 2. С. 76–86.
11. Бідна О. Конфіскація за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 ; Харківський національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 244 с.
12. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 11.11.2020).
13. Єрмак О. До проблем кримінально-правового забезпечення спеціальної та квазіспеціальної конфіскації майна неповнолітніх. *Наукові дослідження*. 2019. № 38. С. 170–181.
14. Бідна О. Окремі аспекти регламентації застосування спеціальної конфіскації майна. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 186–190.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20120413> (дата звернення: 11.11.2020).
16. Про практику застосування судами законодавства під час розгляду цивільних справ про захист права власності та інших речових прав : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 лютого 2014 р. № 5. URL: <http://www.medlawcenter.com.ua/ua/100/761.html> (дата звернення: 11.11.2020).

